

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ
INTERNATIONAL RELATIONSHIPS

МРНТИ 06.71.57

Н.Е.Дабылтаева, экономика ғылымының кандидаты, доцент
эл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
Алматы қ., Қазақстан

Б.З.Бюжеева, тарих ғылымының кандидаты, доцент
эл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
Алматы қ., Қазақстан

У.А.Токбергенова, аға оқытушы, Алматы Технологиялық Университеті
Алматы қ., Қазақстан

**ҚАЗАҚСТАН ІШКІ ЖӘНЕ КІРУ ТУРИЗМІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ
ДАМУ БАҒЫТТАРЫ**

Түйіндеме. Ішкі және кіру туризмін дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болып табылады. Қазақстан жергілікті туристік ортаның имиджі мен тартымдылығын қалыптастыру бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Елдің қарқынды туризм саласына қол жеткізуіне және халықты жұмыспен қамтудың тұрақты өсуін қамтамасыз ететін, туризммен шектес салалардың дамуын ынталандыратын және отандық экономикаға инвестиция құюды ұлғайтуға, елдің халықаралық туристік нарыққа бірігуіне мүмкіндік беретін рекреациялық ресурстар мен тарихи-мәдени мұраның туристік әлеуеті қарастырылған. Бұрын зерттеулерде қолданылған кластерлік тәсілдер: мемлекеттің, аймақтың, саланың бәсекеге қабілеттілігін талдауда; өнеркәсіп саясатының жалпы мемлекеттік негізі ретінде; инновациялық қызметті ынталандырудың негізі ретінде; аймақтық даму бағдарламасын әзірлеу кезінде; үлкен және кіші бизнес арасындағы өзара әрекеттесудің негізі ретінде анықталған.

Еңбек нарықтары және шаруашылықтың функционалдық құрылымы мамандандырылған туристік инфрақұрылымды бірігіп қолданатын, аймақта шоғырланған кәсіпорындар тобына жататын мәдени-туристік кластер айқындалған. Мәдени-туристік кластерді құру кезінде жетекші роль елден тыс жерлерде қызметтерін ұсынатын ірі туроператорлық фирмаларға берілген, түрлі туристік агенттіктер де жұмыс істейтіні, орналастыру, тамақтандыру, туристерді тасымалдау, ілеспе қызметтерді ұсыну және туристік сұранысқа ие тауарлар өндірісі бойынша кәсіпорындар ескерілген. Туризмді мемлекеттік қолдауды күшейту механизмі, бәсекеге қабілетті туристік бизнестегі алты мәдени-туристік кластердің өңірлер мен ауылдық аймақтарды дамытуға қосқан үлесі, осы саладағы мемлекеттік-жекеменшік әріптестік нысандарын дамыту қарастырылған.

Түйін сөздер: мәдени-туристік кластер, жұмыс істеуі, сала, бизнес, механизмдер, реттеу, бәсекеге қабілеттілік, аймақ, тәсіл, үрдіс.

Н.Е.Дабылтаева, кандидат экономических наук, доцент
Казахский Национальный Университет им. аль-Фараби
г. Алматы, Қазақстан

Б.З.Бюжеева, кандидат исторических наук, доцент
Казахский Национальный Университет им. аль-Фараби
г. Алматы, Қазақстан

Қазақстандық реттеу тәжірибесінде алғаш рет туризмнің мамандандырылған түрлеріне көңіл бөлінді, оның жедел дамуы әлемдік тенденциялардың бірі болып табылады. Оларға мәдени, білім беру және этнографиялық туризм, рухани немесе рухани туризм, әлеуметтік, жастар, спорт, медицина, бизнес, жағажай, ауыл шаруашылығы, аң аулау және балық аулау, гастрономия кіреді.

Қорытынды. Бар әлеуетке байланысты (табиғи-климаттық, тарихи, мәдени) Қазақстан туристік нарықта белгілі бір орнын иелене алады. Кластер белгілі бір аумақта өзара байланысты өнімдерді шоғырландыруға қол жетімді ресурстарды барынша тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Туристік кластерде туристік өнімді дамыту, өндіру, өткізу және сатумен айналысатын кәсіпорындар мен ұйымдардың шоғырлануы, сондай-ақ қосалқы қызмет түрлері бар.

Туризм саласындағы кластерлік тәсілді қолдану саланың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді, бұл кластерге кіретін кәсіпорындар мен ұйымдардың тиімділігін арттыру, инновацияны ынталандыру және жаңа туристік бағыттарды дамыту. Туризм индустриясының дамуына жаңа серпін беріп, жеті кластерлік бастамалар арасында экономиканың басым салаларының бірі ретінде саланы тану қамтамасыз етілді. Қазақстанды Орталық Азия аймағында туризм орталығына айналдыру аса маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Мемлекеттік бағдарлама республикада заманауи, жоғары тиімді және бәсекеге қабілетті туристік индустрияны құруға мүмкіндік береді және экономиканың тиісті секторларын дамытуды қамтамасыз етеді. Туризмді дамыту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру стратегиясын, негізгі бағыттарын, басымдықтарын, міндеттері мен тетіктерін айқындайды және туризм инфрақұрылымын дамытудың негізгі аспектілерін қамтиды, мемлекеттік реттеу және осы саланы қолдаудың тиімді механизмін құру, туристік әлеуетті арттыру, еліміздің тартымды туристік имиджі, рекреациялық экономикалық мамандануы бар аймақтар.

Бүгінгі таңда 3,5 миллиардқа жуық адам Интернетке қол жеткізе алады, бұл әртүрлі деңгейдегі білімі мен кірісі бар адамдар. Google зерттеулеріне сәйкес, туристердің 65% -ы олардың ғаламтор-ресурстардан шабыт алуына әсер етеді. Қазіргі уақытта туристік салада отандық бизнес қатысушыларының туристік қызметтерінің бірнеше онлайн ұсыныстары бар, ал олардың көпшілігі әуе билеттері мен ірі іс-шараларға билеттерге арналған ұсыныстар болып табылады. Біз booking.com, hotels.com, aviasales.com шетелдік порталдарын есепке алмаймыз.

Осы сегментте қазақстандық туризм жүзеге асыратын негізгі жоба - Қазақстан.travel ұлттық туристік порталы болуы керек. Қазіргі уақытта портал 6 тілде - қазақ, орыс, ағылшын, француз, неміс, қытай тілдерінде қол жетімді. Корей тілі биыл қосылады. Портал шетелдік туристердің біздің елге саяхаттауға, негізгі ерекшеліктері мен назар аударарлық орындары туралы сөйлесуіне шабыт ретінде қызмет етеді. Порталда туроператорларға, гидтерге, туристік агенттіктерге, қолөнершілер мен кәдесый дүкендеріне өз маршруттары, тауарлары мен қызметтері туралы ақысыз мәліметтерді тіркеуге мүмкіндік беретін бизнеске арналған бөлім бар. Осы жылы біз бизнес үшін функционалдылықты едәуір кеңейтуді жоспарлап отырмыз.

Сонымен қатар, порталды дамыту аясында бастама ұсынылды - E-hotel жобасы. Электрондық визаны алуға шақыру қағаздарын беруді автоматтандыру маңызды міндет болып табылады. Сондай-ақ, «Е-мейманхана» қонақүйлер мен басқа орналастырулардың бірыңғай дерекқорын жасайды. Болашақта бұл жоба орналастыру туралы ақпарат алу үшін бірыңғай терезеге айналуы керек. Сондай-ақ, Мемлекеттік бағдарлама аясында туристік бағыттардың алғашқы 10 аймағында ақысыз Интернет желісін ұсыну, PowerBank және SOS батырмасы ретінде жұмыс жасайтын шетелдік туристер үшін MiFi мобильді

маршрутизаторларын шығару жоспарлануда. Сондай-ақ, ішкі туризмді дамыту үшін жас өскелең ұрпақты Қазақстан бойынша саяхаттауға қызықтыратын «Қасиетті жерлерді гимификациялау» жобасы ұсынылды.

Әдебиеттер

Berger, Florence Organizational Behavior for the Hospitality Industry / Florence Berger, Judi Brownell. – Pearson Prentice Hall, 2009. – 425 p.

Buhalis. Best Practice in Accessible Tourism Channel View Publications, 2012. – 379 p. – (Aspects of Tourism). Godfrey. The promotion of international tourism in the XXI century: TRANS. from English. M., 2000.

Guo. Cooperation contract in tourism supply chains: the optimal pricing strategy of hotels for cooperative third party strategic website. // Annals of Tourism Research Vol. 41 P. 20–41, 2013.

Lennon John, Smith Hugh. Benchmarking National Tourism Organizations and Agencies: Understanding Best Practice. 2008, 466 p

Амрина М.С., Байсалбаева Д.К. Природные предпосылки развития туризма в Катон-Карагайском природном национальном парке // Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева. Вестник. Экономическая серия, 2014. №3. с. 118-124

Анализ экономического эффекта // Всемирный совет по туризму и путешествиям. – сайт: <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis> (дата доступа: 25.08.2017).

Гусейнов А., Мироненко Н., Эльдаров Э. Отношение «дом – пункт прибытия» и «гость – хозяин» в туристической группе // Американский журнал научных и образовательных изысканий. 2014. No. 1. (4), издание II. с. 73–78.

Горина А.В., Серикулы Т., Тураров Н., Логиновская А.Н., Перемитина С.В. Проблемы сферы туризма в Восточном Казахстане // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2017. № 9. с. 115-118

Казакова Г.Я., Самаева Е.В., Цыринова, Н.С., Саранова Г. Туризм как сложная социально-экономическая система // Ж. Экономика и предпринимательство. 2017 (9-2) с.921-924

Кризисное управление в Туризме / Отредактировано Эриком Лоус, Брюсом Придо, Кэем Чоном. – Центр передового умственного отображения. – 2007. – 392, [17] с. – (особое издание).

Культурный туризм в меняющемся мире. Политика, участие и представление / отредактировано Меланией Смит, Майком Робинсоном, Элисон Фипс. – Публикации Канального Вида, 2009. – 303, [11] с. – (Туризм и культурное изменение).

– (особое издание).

Культурное наследие и туризм в развивающихся странах. Региональная перспектива. – Рутлэндж, 2009. – С. 260.

Оспанов Г.М. Анализ инфраструктурных составляющих туристской отрасли Республики Казахстан // Вестник КазНУ им.Аль-Фараби, серия Экономическая, 2013г., №2, 71-76 с.

Оспанов Г.М. Кластерный анализ мирового туристского потенциала и место Казахстана в мировом рейтинге развития туризма // Ж. Аль Пари. 2012. №4. с 39-43

References

Berger, Florence Organizational Behavior for the Hospitality Industry / Florence Berger, Judi Brownell. – Pearson Prentice Hall, 2009. – 425 p.

Buhalis, Dimitrios Best Practice in Accessible Tourism / Dimitrios Buhalis, Simon Darcy, Ivor Ambrose. – Channel View Publications, 2012. – 379 p. – (Aspects of Tourism).

Godfrey Harris, Kenneth Katz. The promotion of international tourism in the XXI century: TRANS. from English. M., 2000.

Guo X.L. (Guo, Xiaolong). Cooperation contract in tourism supply chains: the optimal pricing strategy of hotels for cooperative third party strategic websites / Guo X.L. (Guo, Xiaolong), Ling LY (Ling, Liuyi), Dong YF (Dong, Yufeng), Liang L (Liang, Liang)

// Annals of Tourism Research Vol. 41 P. 20–41 DOI: 10.1016/j.annals.2012.11.009
Published: APR 2013.

Lennon John, Smith Hugh. Benchmarking National Tourism Organizations and Agencies: Understanding Best Practice. 2008, 466 p

Amrina M. S. Baysalbaeva D.K. Prirodnye predposylki razvitiya turizma v Katon-karagayskom prirodnom nacional'nom parke. [Natural prerequisites of tourism development in Katon-Karagay natural national park]. Eurasian national university named after Gumilev N.L. Bulletin. Economic series 2014. №3. p. 118-124

Analiz ekonomicheskogo efekta [Economic Impact Analysis] // World Travel & Tourism Council сайт: <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis> (date access: 25.08.2017).

Guseynov A., Mironenko N., Eldarov E., Otnosheniya «Dom – punkt pribitiya» i «gost' – hozyaina» v turisticheskoy gruppe [Relationship “house – destination” and “guest – host” in tourist clusters] // American Journal of Scientific and Educational Research. 2014.No. 1. (4), Vol. II.P. 73–78.

Gorina A.V., Serikuly T., Turarov N., Loginovskaya A.N., Peremetin S.B. Problemy sfery turizma v Vostochnom Kazakhstane [Problems in tourism sphere of East Kazakhstan]. International magazine of applied and basic researches, 2017. № 9.p.115-118

Kazakova G.Y., Samaeva E.V., Cyrinova N.S., Saranova G.Z. Turizm kak slozhnaya socialno-ekonomicheskaya Sistema [Tourism as a difficult social and economic system]. Zh. Economics and business. 2017 (9-2) p.921-924

Crisis Management in Tourism / edited by Eric Laws, Bruce Prideaux, Kaye Chon. – CABI.2007 – 392, [17] p. – (ES). Cultural Tourism in a Changing World. Politics, Participation and (Re)presentation / edited by Melanie Smith, Mike Robinson,

Alison Phipps. – Channel View Publications, 2009. – 303, [11] p. – (Tourism and Cultural Change). – (ES).

Kulturnoe nasledie i turizm v razvivayushih stranaх [Cultural Heritage and Tourism in the Developing World]. A Regional Perspective 2009. S.260

Ospanov G.M. Analiz infrastrukturnoy sostavlyayushey turistkoy otrasli Respubliki Kazakhstan [The analysis of the infrastructural component of tourism industry of the Republic of Kazakhstan]. Vestnik KazNU named after Al-Farabi. Economic series, 2013, №2. p. 71-76

Ospanov G.M. Klasterniy analiz mirovogo turistkogo potenciala i mesto Kazakhstana v mirovom reytinge razvitiya turizma [The cluster analysis of world tourism potential and the place of Kazakhstan in the world ranking of tourism development]. Zh. Alpari 2012. №4. p.39-43.